

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

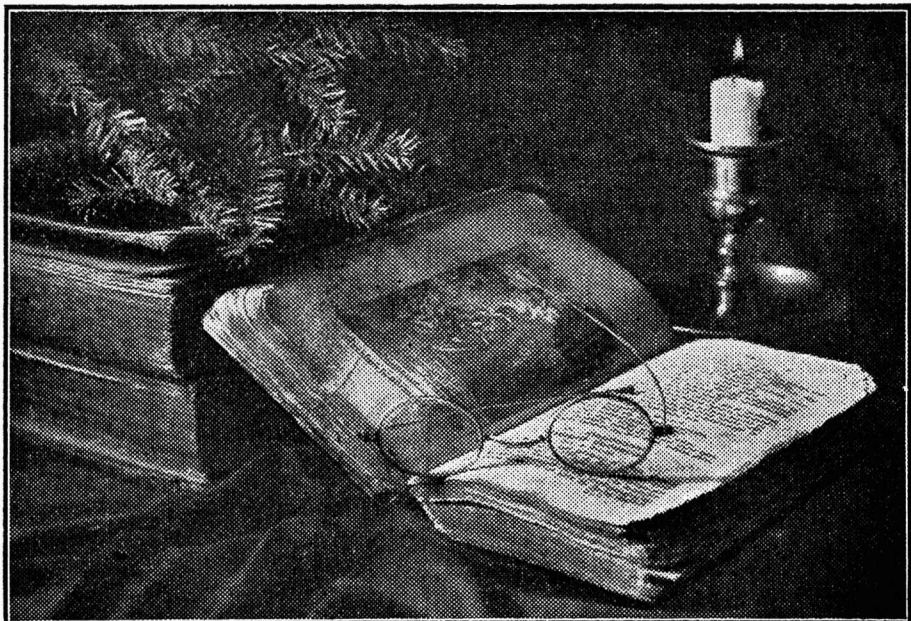
1936

IV aastakäik

Toimetaja mag. agr. End. VINT. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk 40, postkast 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 senti aastas, 65 senti poolaastas.

Nr. 12

Detsember

Jõuturahu.

„Au olgu Jumalale kõrges:“

Nõnda laulame jälle: noored ja vanad, lapsed ja raugad, rikkad ja vaesed, majalised ja kodutud — kõigil silmis rõõmupisarad. See on laul, mis kasvab hingepõhjast mõistatamatu jõuga, laul, mis seob sadandeid rahvaid ja miljoneid inimesi maailmas, laul, mille ilmutuslikust mõjust kasvab murdunud südameis uus lootus, uus armastus.

Kõigil suuril aastapäivil on oma eriline meeletu, eriline hõng. Eks meie, vahetus looduseläheduses sündinud maa lapsed, seda tunne eriti sügavalt ja hingelähedaset juba varajasesst lapsepõlvest peale. Eks meie tunne, kuus kevadpühadel, looduse kevadise uuestisünni kauge aimus meid erevalt kutsub kaasa. See on mingi tume, rahutu igatsus, mis meis kasvab üha tugevamaks, kuni ta suures looduse küpsemisjõus kasvab heledaks õnneks.

Hoopis erinev hingus on jõuludel. Mingi aimamatu sügav rahu laskub siis me hingele. Kuid see ei ole jõuetu meeleline elamus, mis meid nüridalt võiks suruda maha. See ei ole väsinud surmarahu ega külm. See on sügav rõõmu elamus, mille lummuses meie kõik saame otsekuü lapseks, lapse rõõmust heledate silmadega vaadates maailma.

Ning selle elamuse päritolu?

Kas me võime üldse nõnda küsida? Kas ei ole kõik meie sügavamad tunded ja aimused küündimatud meie mõistusele? Kas ei ole nende sünnid vaid suur arm, kingitus, mille osaliseks saame?

Üht siiski aimame tundejõuga: nende päevade helluse varjul on selle suur armastus, kelle sünnisõime ümber me ikka jälle koguneme väimus ühel talvisel õhtutunnil — ja nõnda aastatauhandeid läbi.

Meie kõik oleme temast kuulnud. Tema aga kaasas oleme rändanud läbi linnade ja külade, läbi templite ja kõrvete. Kuni kord, hommikumaise kevade rambel ööl näeme teda ülal ristil mätrikroon peas.

Ta ei jäänud viimseks vennatappe ohvriks. Veel täna nõrgub maa-mulda vennaverd. Aga need tarduvad silmad ristil — need siiski ei kustu. Need tungivad inimese südamesse. Need küsivad ikka ja jälle: „Kus on see vend Abel?“

Kuni inimene läheb ja Tema risti alla murdub põlvili.

Mida suuremaks kasvab me armastus elule — ja selles on me saatuse ja jõud — seda rahutumaks muutub me hing. Seda hõõguvamaks muutuvad me silmad.

Meie kõik murdume põlvili.

Süüis Ta tõstab oma käed. Ja hüüab: „Tulge minu juurde kõik, kes te kannatate ja minatahan saata teile rahu!“

Ja ta kogub kõik meie ahastuse ja valu, kõik meie hingepinad ja mured ja pisarad ja tõstab need üles ristile.

Roopi Hallimäe.

Jõuluks koju.

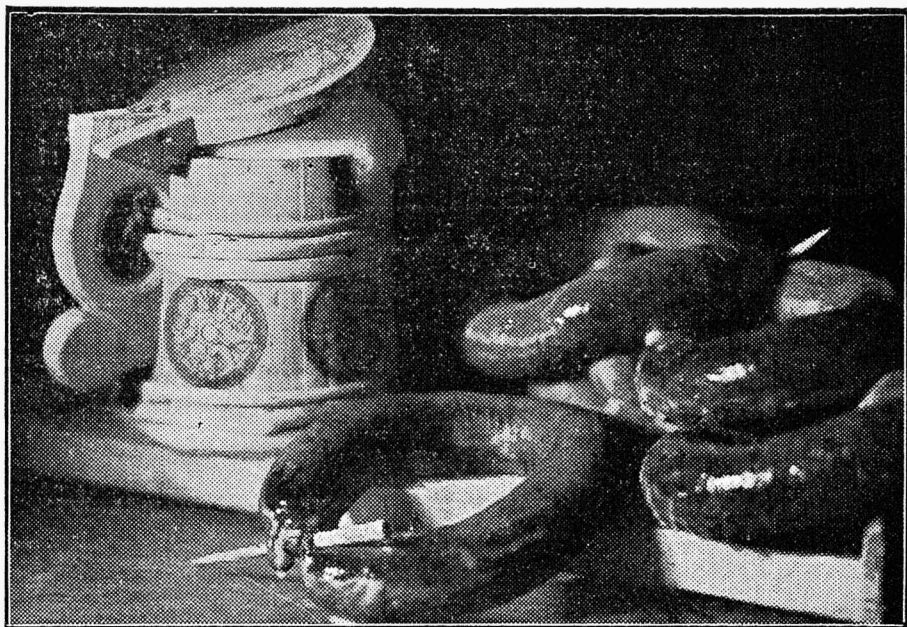
Me ihkame jõuluks koju
ja otsime tuttavat ust,
üht tunnet mis üal ei looju —
rõõmu väikesest jõulupuust.

Kodu ootab meid jõulurahu,
laul sujuv ja leebe jutt;
pere koondub, kes asumas lahus,
nüüd kõigil on koju rutt.

Me ihkame jõuluks koju,
ja otsime armastust,
me ootame rahu ja sooja
rõõmu väikesest jõulupuust.

M. Kivimäe.

Jõululaud.

Jõulud tulevad.

Jõulud on kujunenud armsamateks pühadeks. Millise kärsitusega ei oota neid laps ja vana. Pisikegi õpib väikese laulusalmi, et seda ette lugeda pikahabemega jõuluvanale, kes jagab kinke oma suurest kotist, kuid kes kannab ka vöö vahel vitsakimpu hirmuks sõnakuulmatutele, laiskadele ja lohakatele. Kerge ootusevärin läbis tab nendegi hinge, kes tundnud seda juba kümneid aastaid.

Harilikult sõidetakse jõululaupäeva õhtul lähemasse kirikusse või koolimajja. Koju saabunult oodatakse jõuluvana saabumist ning pannakse jõulupuul küünlad põlema. Jõulupuu on juba varem valmis seatud, ehitud karra ja muu läikivaga. Kui on suuremaid lapsi, siis on see nende armsam töö. Ärevust tekitab jõuluvana tulek, kes peab rahuldama kõigi salajasemaid südamesoove. Need püütakse

vastastikku juba ennem teada saada, et kingisaaja rõõm oleks seda suurem. Palju lõbu toovad kingid, mis kuidagi tabavalt tuletavad meelde inimese elukutset, iseloomuomadusi või väikesi nõrkusi. Need lastakse jõuluvanal anda väärtuslikumate kinkide hulgas nii muu seas. Kui kingitakse mitu asja, siis osa neist olgu kindlasti praktiliselt kasutatavad. Jõuluõhtu on omapäraseim. Mahe küünlavalgus, soe tuba täidetud värske kuuse- ja küünla lõhnaga. Saabub jõuluvana. Väikesed ei tea aimatagi, et suures kuues ja habemes mees on mõni onudest või täidest.

Jõulupuud, kui ka jõuluvanat ennast meie esivanemad ei tundnud. See on teistelt rahvastelt pärandatud komme. Küll tuntakse esivanemate kombena õlgede tuppa toomist ja rasvaküünalde valmistamist ning põletamist, kuna

tööpäevadel andis valgust peerg. Tarvitati treitud, värvimata küünlajalu, tamme-, saare- või vahtrapuust.

Laealuse ilustusena on tarvitatud muuseumi andmetel mitmesuguseid jõulukroone. Võeti kartul, millest pandi nöör läbi, et krooni lae alla riputada. Rukkikõrred ühes peadega lõigati umbes 30 sm. pikkuseks. Peadel lõigati pool ära. Tarvitati mitmesuguseid värvilisi paberitükke piklikuks või ümarmarguseks lõigatuna. Ühest või kahest paberitükist torgati läbi õlekõrs nii, et moodustas õie kuju. Kõrsi torgati kartulisse nii palju, kui mahtus. Praegusajal pole mõtet hakata tarvitama selliseid primitiivseid jõulukroone, pealegi koguks need tolm. Need kroonid olevat lae all rippunud sageli teiste jõuludeni, mil kärbsed valisid selle oma eluasemeks.

Küll tuleks aga rohkem tarvitusele võtta küünlavalgus, mitte ainult jõulukuuse küljes, vaid valgustusena lambi ja elektri asemel. Küünlavalgus on suursugune, kuid siiski sulav ja mahe. Ei oska kirjeldada seda tunit, mille kutsub esile virvendav küünla valgus igas hinges. Kaunid on endised puulühtrid, mida tuleks küll jälle tarvitama hakata.

Ei saa nimetamata jätta puu kausse ja taldrikuid, millised on valmistatud ühest puutükist õnestamise või treimise. Nad on ilustusteta ja värvimata, kuid väga proportsionaalsed. Sobiks tarvitada õunte, piparkookide, pähklike ja teiste säärase lauale andmiseks. Ilusate kirjadega õllekannud aitaks suurendada lauailu ja jõulumeeleolu. Vanadest jõulutoitudest võiks nimetada tanguvorsti, kartulivorsti, praeliha, hapukapsaid, jõulusaia, võid, jookidest — õlut ja maiustustest — pähklikeid, kuna praeguseid jõulumaiustusi — piparkooke ei tuntud.

Ülemaa on nii kujunenud, et enne jõulu tapetakse siga. See ongi loomulik. Külmal ajal jahtub liha kiiresti, temaga on hea ümber käia just alalhoidu mõttes. Pühadeks head värsket liha. Selle tõttu on ka jõulupühade aeg sealiha tarvitamine mitmesugusel kujul, suurem, kui ühelgi teisel ajal.

See on ka loomulik, sest külmal ajal vajab organism enam rasvaineid.

Väga maitsevad on veritanguvorstid, millede magus lõhn ja särin kuuluvad lahutamatu osana jõulude juurde.

Sobiv jõulutoit on ahjus praetud liha ja hapud kapsad. Neid saab teepäev kerge vaevaga soojendada keedetud kartulite juurde ehk liha ka külmalts lauale anda — juurde juurevilja salatit. Maks ja kops keedeti lihtsalt ära, nüüd tehakse neist kopsu- ja maksavorsti ning maksa võiet. Peale veritanguvorsti ja hariliku tanguvorsti, tuntakse mõnel pool Läänemaal kartulivorsti valmistamist. Nende mõlemate vorstiliikide juurde sobib pohla või peedi salat. Sült ei puudu ühelgi jõululaualt. See tuleb kõige maitsevam seapeast ja kootidest. Pole tundmatu rulaadide ja press-sültide valmistamine. Süldiga sobib suurepäraselt soe kartul määrdõika ning koore kastmega. Eriti hindamist leiab laste silmis pühade saiate, püütleiva, piparkookide ja pirukate valmistamine. Ise siirupit valmistades ning piparkooke küpsetades, tulevad need palju odavamad ja maitsevamad ostetuist. Pole vist ühtegi kodu, kus ei valmistataks jõulupühiks koduõlut. Tumepruun, magus ja hea valmistatakse see Järva maal, kuna saarlaste jõuluõlu on valkjas, mõru ja kange. Hea jõuluõlle, kui joogi vastu ei peaks kellegil midagi olema. Kunstlikult kange õlu, millega end purj juaakse, ei ole muidugi hea. Munad jõulutoiduna ei edenda nimetamisväärselt osa. Küll peaks jõululaual leiduma juurvilja ja ka piimatoite, et toit oleks mitmekesisem.

Jõululaua katame valge linaga, mida võiks kaunistada ühe või kahe Eesti võõga, pannes neid põiki või risti üle laua. Sobivad on kuuse- või männioksad lihtsas savivaasis, ja õhtul küünlajalg küünaldega. Õunte, piparkookide, pähklike alla kasutame puutaldrikuid või kausikesi, joogile ilustustega puukanne.

Nii loome lihtsate võtetega kauni jõululaua, koduse ning sooja jõuluõhkkonna.

Hilda Paglant.

Esimene lumi.

Ses on niipalju meelitavat rööska ning harrast ilu, kuidas vaikselt sajab laia-laia valget udusule sammalt. Sest seisma aknale jääb kogu maja ning vaatab, kuidas peni pihal lõõskab ja lumme salva püüab valget hammast.

Tund tunni järgi hääletult ja pikka eesriie mulla ette langeb pehme, puuokstele ning maja katusele. Jääb lume alla vankrikere, vehmer ja orasväljad mehe vaese, rikka. Kõik ümberringi pimestuvalt helo.

Mis elevus ja kilkamine pühal,
kui laste kätte kirjud kindad saavad
ja kelgud kerged tõmmatakse kuurist.
Need veervad vokid künkalt alla a'avad
nü varjamatul, loomulikul ihal,
just nagu linnud, lendu lastud puurist.

Henrik Visnapuu.

Muistseid jõulukombeid

Vanaema mälestuste vastupeegeldusel.

Viis-, kuuskümmend aastat mäletan tagasi — eks ma olnud siis juba tüdrukupräuks, kes sõelus omil jalul ja püüdis olla suurtele abiks, nende meelest rohkem küll tüliks ja ristiks. Eks siis olnud kõik teisiti. Polnud sellal veel aimu „raadiumist“ ega „kramavoist“, polnud neid raamatuid ja ajalehtigi nii kubinal, aga eks siis olnud omad kombed ja lõbud, mis — mine tea — veel ettemgi olid.

Jah, jõulud... Eks need olnud toorkordki pühadest need kaunimad. Jõululaupäeval tõusti juba pärast keskööd. Palju tahtis teha: saiad, vorstid, leivad, pühade õlu, põrandad pesta ja keskpäevaks saun kütta. Sellega siis lõppeski tööpäev ja algasid pühad. Ilusama osa moodustas jõululaupäeva õhtune sõit kirikusse ja tagasi. Koju jäi vanaisa, -ema või sulane — muu pere tegi kaasa toreda reesõidu, mõnel oli pikas kirikuliste võoris aiskellgi, küllap see siis kaikus, ja mängeldes tõstis vana töökõrbi oma rasket jalga. Pärast jutlust kojusõidul,

Kukk tuleb kokutataden lauda varjust, ta perra ridamisi kanapere, umbusklikult nad tõstvad, kumba jalga, mis värskel lumi sõbralikult pureb. Lund kanad raputavad soojilt harjelt, pea viltu, vaatvad: tali nõnda algab.

Sälg noor, kes polegi veel näinud talve, jääb uudistaden seisma talli ette ning näeb, kuis taevaalune kõik kihab. Ta norskab äkki, näeks kui paharette, ja lendab sattu nagu jahusalve. Hääd pühedada lumen üle piha.

siis ikka harilikult siras taevas tähepärlleist või sadas sarnast jõuluõhtu lund — tasast ning hella. Ent kodus maitseid suurepäraseit palavalt ahjust või keriselt võetud jõuluvorstid, praetud pekk, lõhnav sa ja vahest kobrutav koduõlu.

Kogu jõuluöö seisis toit laual. Eks ikka selleks, et majast juba manalasse varisenute vaimudki end kosutada võiksid ja ka selleks, et keegi perest ei võiks kurta tühja kõhu pärast. Sedagi kommet peeti, et ühe korraga ei tohtinud kõhtu täis süüa, vaid seda tuli teha vaheaegadega üheksa korda — siis võis kindel olla, et järgmisel aastal oli tervis hea ja elu lustilik.

Pärast viidi loomadele leiba ja soola, et nemadki teaksid Önnistegija sündimisest.

Toas aga olid põrandale laotatud õled või heinad, mille peal mängiti jõulumänge, lauldi ja tehti muid wempe. Tuli põles samuti õö läbi — et vanakuri ei julgeks inimeste sekka tulla.

Eriti põnevaks tegid jõulud rohked nõidumiskustid. Eks peremees, kirikusse sõites, võtnud kõik aasta kestel säilinud raha ühes, sest selle rahaga võis kõike osta pool-muidu. Jõuluõöl voolas igas ojas ja sulises igas allikas, teatud kella ajal, kõige parem ja magusam viin. Kes sel ajal allikale või ojale juhtus, võis rüübata hüva märjukest kuivõrd aga süda lustis. Kaasa võtta viina polnud mõtet, sest järgmisel hetkel muutus ta juba paljaks veeks.

Jõuluõhtul löödi seitsmeharulise pihelgase viitsaga laudauksele ning lehmad jäid järgneval suvel terveks ega tulnud siis hunt karja kallale. Et lehmad annaksid suvel hästi piima, selleks pandi jõuluõöl lauta põhu alla õige suur kirves.

Kui neu tahtis näha saada oma tu-

levast, pidi võtma sõela ja seda näo ees hoides, kolm korda tagurpidi, sellal, mil teised magasid, ümber maja käima. Siis ilmus tulevase mehe pilt sõelapõhjale. Ei meeldinud too neiu, siis tarvitses vaid kolm korda sõelasse, kuju pihta sülitada ja neiu oli ebasoovitavast peust igavesti pääsenud.

Eks jõuluõöl sündinud muidki ilusaid imesid: loomad võisid teatud kella ajal rääkida, nii kodus, kui laanes. Metsloomad kogunesid tavaliselt riitu ja vihata metsades kokku, kus hunt sõbrustas tallega ja rebane sõbralikult vestles kanaga. Kristuse sündimisel käskinud taevataat kõiki linde keskööl kuulata inglite laulu. Kõik linnud peale ööbiku jäänud magama. Sellepärafi see väike, hall sulekandja ongi rohkes lindude peres imetletuim laulik.

E. P.

Jõulud enne ja nüüd.

Lapsepõlve jõulud! — Kuis on neist kõigist midagi meeles — mõnest terav pildike, teisest vaid ähmased piirjooned.

Ilusad olid need jõulud, ilusad kõigega, mis nad kaasa töid — vahest lõpmatuid rõõmupuhanguid, — teinekord veidraid muremeeleolusid.

Jõulud olid siis kõik valged ja lumme mähitud. Hobusejalg kirikusõidul oli villkam, reejalas krudises rõõmsamalt. Ja kirikukellad — need töid sellist lapse-likku ootuseärevust, kostsid kui kauge kutse — saada rõõmsaks ja tunda suurt rahu. Kirikutee oli hulga lühem. Kirik ise — küll oli ta ilus ja valge keset kuuskede tumedust ja torn — nii imekõrge, et igakord jõudsid küsida: „ema, kes küll ehitas selle torni?“ „Eks ikka töömehed“. — „Töömehed? — Kas ikka tõesti inimesed?“ Ja kerge kahtlusevari jäigi püsima, kas mitte Jumal ise ei tippinud neid kive ritta torniks.

Koolimaja-jõulupuul ladvas oli täht, tõeline kullast täht, nagu neid taevas vahest väga palju. Miks ometi ei usu seda öde, kes ju minust hulga suurem ja targem! Kuid see oli ju täht ja inglid töid ta ise selle kuuse latva.

Jõuluvana meil igal aastal ei käinud, sest elasime teedest kaugel ja lumi oli väga sügav. Kuid vahest ta tuli süiski — suur ja tugev, raskete sammude kompsides. Vaadeldes tema halli habet ja lumehärmas juust, kuidas korraga kadus julgus ja kippusid vägisi segi minema päheõpitud laulu sõnad. Siis pugesid kurku luksed ja lõug kippus vägisi võbisema. Kuid jõuluvana oskas meid rahustada ja siis oli tal peaaegu isa hääl. Aga isa ei olnudki siis toas — ainult ema oli ja imekik, — ka temagi vist kartis jõuluvana, sest ta pühkis ju silmi. Aga meie enam ei kartnud, sest jõuluvana jagas ju nüüd kinke oma põhjatumast kotist. Vähe oli neid sinna järele jäänud, sest jõuluvana teekond oli pikk, ja igal pool — tee ääres, leidus kingiootajaid. Kuid meie — laste meelest olid ka need vähesed kingid määratuks varanduseks ja neist jatkus mõtlemiseks ja arutlemiseks järgmiste jõuludenä. Ei tulnud siis heast meelest meelde jõuluvanat tänadagi: toodud kingide eest. Kuid seda kahju — pärast. Süda jäi rahule vaid siis, kui öde kirjutas jõuluvanaale, saates järele meie hilinenud tänu kirja teel.

Jõuluajal külastasin ka ristiema, kes elas kaugel — kirikumõisas ja kallet alati leidus kodus midagi oma ristitütre jaoks. Kuid seekord trepil tõrkus astumast väike jal, kuna ristiema ukse ees lõi nurru must kass — üleni must ja väga

suur. — Silmad aga olid kummaliselt rohelised ja punased ühtaegu. Ei mõjunud siis ema manitsused ega toonud lohutust ristiemalt kingiks saadud põll, sest must, põlevate silmadega lummutus püsis endiselt paigal. Koduteel andis kaua mõelda mustast kolestisest ja imestada ema suurt julgust, kes teda sugugi ei kartnud. Alles koju jõudes võisin tunda headmeelt „kutsuga põllest“, millest ilusamat polnud kellegil. Isegi must kass ei tundunud siis enam kohutavana. Jäi ainult püritu rahulolu ja heameel kõigest nähtust.

*

Ka nüüd tulevad jõulud aasta-aastalt, kordudes sama järjekindlusega nagu suvi ja talv. Kuid need on süiski teistsugused jõulud. . . on palju hallimad ja palju nukramad. Ei ole enam seda muretust ega sundimatut rõõmu, mis oli siis, kui olime alles põlvepikkused. Nüüd aga — on juba lahtunud lootusi ja mõrkjas meelekibeduski pole meile enam võõras. Siin kerkib tahtmatult küsimus — miks pole me jõuluõhtul enam sama rõõmsad, kui olime seda aastatekauges väikse-lapse põlves. Miks on nüüd nii palju põhjusi rahulolematuseks? Miks ei tundu mete jõululaud enam nii rikkalik ja otsime selleks süüdlasi oma lähemast ümbrusest? — Teeme üksteisele etteheiteid ühe või teise asja puudumise üle. Oleme pahurad, kodakondsetele, kui kleit pole küllalt „ilus“. Tunneme meelehärma ühe või teise riietuseme puudumise pärast. Murrame ühes vanemate õdede-vennadega pead, kuidas „väärrikalt“ vastu võtta külalisi. Tunneme häbi koosviibimisele minekul, kui ülikond pole just tulius.

On nüipalju hädaldamist, tüli, pahameelt. Ja tõeline jõulurõõm kippub neisse pisiasjusse uppuma. Sellest on aga kahju, otse nutmapanevalt kahju, sest elu jääb jälle ühe jõulurõõmu võrra vaesemaks. Uppusime pisiasjusse, nukrutsesime tühja-tühja pärast, aga tõeline jõulurõõm libises meist mööda otsekuvi vari. Ja kaduval aastal ei kutsu keegi teda enam tagasi. Selle kaotuse nimel püüdkem olta kaugelenägelikumad. Ärgem mürgitagem oma jõulurõõmu väikeste, näotute muredega. Meenutagem oma lapsea jõulusid! — Kuis sisendas siis iga pisiasi uut jõulurõõmu ja uut elusisu. Kuis puudus siis igasugune põhjus etteheidete tegemiseks ja teiste süüdistamiseks. Ja kas praegusedki hädaldamise põhjused pole rohkem arvatavad kui tõelised.

Nende lapsea mälestuste kuma valgustagu meie meeleolu hallust ka nüüdsel jõuluõhtul. Nende mälestuste nimel jätkugu meil rohkem arusaamist ümbritseva olukorra mõistmiseks ja teiste pingutuste hindamiseks. Ärgem unustagem, et meie soovide puudulik rahuldamine ei olene igakord mitte nüipalju teiste halbusest, kui piiratud võimalustest ja meist endist. Võtkem arvesse, et sõbralik pilk, arusaav sõna ja soe käepigistus on tavaliselt rohkem väärt kui kõik suured soovid ja rahuldamatud igatsused kokku. — Sest sõbralik pilk, arusaav sõna ja soe käepigistus peletavad tusatunde inimeste südameist. Nad õpetavad meid rõõmu tundma ka piskust kitsastes oludes. Nad õpetavad meid leidma elusisu sealt, kust seda kõige vähem teame otsida. Ja siis pole meie südameist enam kaugel tõeline jõulumeeleolu ja suur, selgunud rahu.

Aina Valgre.

Maanoorte tegevus Põhja-Savus.

Soome maanoorte töö ja edukas tegevus on olnud meile mitmeti eeskujuks. Ürahes kümme aastat on teotsetud seal maanoorte organiseerimisel. 1935. a. aruande järgi on kogu Soomes maanoorte ringide liikmeid, kes on korralikult lõpetanud tööd ja pidanud arveraamatut — 40.800, neist 16.800 poisslast ja 24.000 tütarlast. Noorte poolt haritud pindala on 845 ha, millest saadud roorte kogutulu 127 miljonit senti, mis on õieti noorte

kätetöö vili. Kui sellest maha arvata kuulud 48 miljonit senti, jääb noorte tuluks 79 miljonit senti, mida saadud võistlustööde tulemusena. Teame, et Soomes on rahvaarv umbes kolm korda suurem meie rahvaarvust, ja et jõuda samale tasemele, peaksime umbes 25 miljoni senti väärtuses tulu saama oma võistlustöödest.

Soome maanoored toodavad peamiselt oma majapidamisele, kuid ühtlasi ka siseturu jaoks. Nende ringide üleriikliku

keskkorralduse — maanoorteringide liidu kaubandusosakonna kaudu on turustatud noorte saadustest:

kuivatatud sigureid — 113.000 kg. — 4,5 miljoni sendi eest, sibulaid — 27.000 kg — 800.000 sendi eest, ja kurke, mus-tikaid, seeni — 2000 kg — 250.000 sendi eest, seega on noorte saaduseid müüdnud kokku 5.550.000 sendi eest.

noorteringi. Neid töötab iseseisvate ringidena ja põllumeeste ning maanaiste selltside noorte osakondadena. Kohapeal juhiivad noorteringide tööd ja tegevust ringijuhid ja nõuandjad, kes saavad tasu kulutatud aja eest omavalitsuselt ja sellele juurde harilikult sama summa võrra ka riiklikku toetust.

Möödunud aastal oli siin 5315 ringi-

Kartulikooremise võistlused Soomes maanoorte suvipäeval.

Külastades Soomet, nägin maanoorte agarat tööd lääne- ja põhjamaa viljari-kastel põldudel, kuid pikemat aega viibi-sin kaljurohkes, järvederikkas Savus, mis asub Kuopio ümbruses. Savu järvede vesi on sügav-sinine, kaljuse ranna oee-gelpilt selge ja karge. Palju on kaalutud kive ja juuritud metsa, millega loodud põldu, kuid sagedasti haritakse veel eri-lise kaheharulise harksahaga ja libista-takse kamaräkkega kividevahelist põllu-pinda, kust hiljem sirbiga lõigates kogu-takse hoolega iga viljakörs.

Põhja-Savu maanoorte konsulendi mag. A. Jäntti ja üleriikliku maa-noorteringide kodumajanduskonsulendi Senja Laine Ylijo kiga külastasime noori nende kodudes töö juures.

Põhja-Savu Maanoorte Ühendusesse kuulub 32 valda, milles tegutseb 34

liiget, nendest 62,2% tütarlapsi, 37,8% poisslapsi. Nenst alla 12 a. — 15,0%, keskmine iga 13,4 aastat. Sellest näeme, et siin töötab noorteringides tööeline noortepere. Juurdetulijaid on palju, sest kolmandik ringi liikmetest töötab esimest aastat, kolmandik teist ja kolmandat aastat ja kolmandik kauemat aega.

Noorteringides töötatakse võist-luse põhimõttel. Samasuguseid ülesandeid aianduses, põllu- ja koduma-janduses lahendavad tütarlapsed ja poiss-lapsed, kuna vanemas astmes enam eri-ülesannetele siirdutakse.

Põja-Sav oli möödunud aastal noorte käes mitmesuguste võistluskultuu-ride kasvatamiseks kogupindala 91,48 ha, seega keskmiselt liikmele 172 m². Iga ringiliige on kohusta-

tud vähemalt 100 m² pindalal kasvatama tema poolt valitud kultuure ja täitma sealjuures arvestusvihku. Noored liikmed algavad harilikult keeduviljakasvatusega ning vanemad siirduvad üksikute kultuuride, sordi ja väetuskatsete juurde.

Möödunud aastal noorte poolt kasvatavatest kultuuridest oli pindala järgi: 37,6% keeduvilja, 9% kartuleid, 16,9% söödajuurikaid, 0,2% söödakapsast, 23,4% põlluvilju, 11,9% kiudtaimi, 1,8% maasikaid ja lavakultuure.

Turustamiseks kasvatatakse peaaegu likult sigureid, sibulaid, kurke ja kapsaid, kuna kõik muu läheb kodusse maja-pidamisesse. Haritava pindala kohta keskmine tulu 100 m² pealt on 10 kr., kulu 3,5 kr., seega puhastulu 6,5 kr.

Noorte nõuandja külastab töö ajal iga noort umbes iga 3 nädala tagant, kuid peale selle korraldab üksikute töövõtete õpetamiseks demonstratsioone ja oskuste õppimiseks sagedasti tegelikke kursusi.

Külastasime Vesanto maanoorteringi, mis asub Kuopioist umbes 90 klm. kaugusel. Nägus algkoolimajas on noorte ringiliikumise toiduvalmistamise kursust, mida juhatab noorte nõuandja Eeva Sutinen.

Kursust osavõtjaid 11 noort, tšötvavad eri rühmades, kusjuures iga rühm valmistab teatud toidud ja puhastab hiljem ruumid ja tööabinõud. Töötamisel on kõigil pestavad kleidid, valged peärätid, põlled ja omavalmistatud pajalaanid. Õpitakse valmistama neid toite, milleks noored kasutavad peamiselt omakasvatatud tooteid. Kohalik algkooli juhataja jutustab noortetööst suure huviga, leides, et maanoortele annab ringitöö palju iseseisva ja õppimise arendamiseks ja tööviiside õppimiseks ning valmistab ette elule, kus õpitakse kohanema igas olukorras.

Kursused ainult noortele on tagajärjerrikkad, sest siin õpitakse algusest peale õigeid töövõtteid, õppijad on huviküllased, neil kõigil on endil võimalik valmistada iseseisvalt, ega tarvitse jääda vanemate perenaiste varju nagu sagedasti kursustel, kus kõrvu kogenenud perenaistega õpivad ka 12. a. tütarlapsed.

Vähe hiljem külastasime noori nende kodudes, paljud on juba kursuselt loju jõudnud, sest liigutakse jalgratastel. Silmatorv on noorte töö korralikkus, sirded peenrad ja külviread mis enamasti nii puhtad, et umbrohu otsimine osutuks asjatuks vaevaks. Seal kus mõni varasem kultuur võetud, on maa must, umb-

rohus puhas ja siledaks rehitsetud. Kasvatatakse peaaegu likult juurvilju, kurki, tomateid ja herneid, kuid sagedasti — kartulit, lina, nisu ja otragi. Pea kõikide noorte viljapõllud on saagirikkad, ning iseteadva ilmega ulatatakse külalistele arvestusvihik, mis näitab sõnades ja arvudes tehtud tööd ja kulu nõuandja iga kord nime kirjutab. Kirjutame nimes mõnes talus kolme arvestusvihikusse, sest sagedasti kolm noort samast talust võtavad osa ringitööst.

Noorte kodud on erinevad: 1) töötav käsitöölise lapsi, kes rentides võõralt maa, toodavad keeduvilja, nisu ja lina kogu perekonna tarbeks, samuti popside poegi ja tütreid kui ka suurtaalu ainsaid lapsi.

Savu metsa ja kivirohkel maal on maa viljakaks muutmine suur ja tõsine elutöö. M. Karohkel kaljumaal, kus lüvi kivis kinni ja mulda vaid sideainena, pole noorteringitöö ainult lõbus ajaviide, eriti siis, kui rajatakse võistluspõllud uudismaale. Paar rändet Savu talust: 1. kogupindala — 25 ha, haritud maad 2—3 ha, 2—3 lehma, 1 hobune, 2—4 lammast, 5 kana. 2. kogupindala 60 ha, 6 ha haritud maad, 5—6 lehma, 1—2 hobust, 5 lammast 1—2 siga. Ülejäänud maa on metsa all, mis väärtuselt väga erinev. Rõõmuga jälgivad vanemad noorte tööd, paljud emad on tänuilukud keeduviljade ja loidiste eest, mis nüüd uudisena ilmunud talu lauale. Samuti arutab isa pojaga noortenõuandja seltsis, kuidas võtata nisu ja kartulit ning kava leotada lina, et kiud tuleks parem, sest linakasvatus on Savus praegusaja õhutusartikkel.

Õhtuks jõuame Keitile. Vastu võtavad ringivanem, kohalik jaoskonna arst dr. Uulo Arhio, noortenõuandja Saimi Kauppinen ja noored lilledega. Järgneb meeldiv koosviibimine 50 noore seltsis, kus lauldakse ühiselt, öeldakse südamlikum tere tulemast. — Viini tervitusi ka eesti noortelt.

Külastades noorte kodusid, näeme sama korralikku tööd ja õnnestunud tulemusi. Otse liigutat on südamlilik külalislakhus. Igas noore kodu palutakse tupp, pakutakse linaga kaetud lauail kohvi meeldivate küpsistega, marja ja mahlajooke. Tavalised talumajad pole suured, 3—4 tuba, kuid sisemine puhtus on ehteks ka neile talumajadele, mis välistel veel hallid — värvimatud.

Järgmisena jõuame Maanina maanoorteringi toiduvalmistamise kursusele, kus meeldivas lõunalaual ringijuhut mag. Salmi nen tutvustab sealse noorte töö

Nõelumisvõistlused maanoorte suvipäeval Soomes.

suunaga. Tundub, et maanoored peale tegeliku tööskuse, võtavad ringitööst kaasa vaimliselt ja hingeliselt kasvatavaid väärtusi.

Silmaringi laiendamiseks korraldatakse noortele õppereise oma lähemasse ümbrusse, näitustele jne. Eelmisel aastal korraldati Savus 116 õppereisi — keskmiselt 29 osavõlajat õppereisi kohta.

Sügiseseks tegevuseks on näituste korraldamine, neid peeti eelmisel aastal 44, millest osa võttis 1257 noort oma töödega. Tänavu sügisel, Kuopio Põllumeeste seltsi 75. a. juubeli-näitusel oli palju noorte töid. 4 suurt ruumi: 1) aiavili, 2) hoidised ja aiavilja toidud, 3) põlluviljad ja rohkesti lina, 4) käsitööd. Näitusel korraldati mitmesuguseid noorte tööde võistlusi: lüpsmises, lambaniitmises, loomade puhastamises, millest osa võeti hulgana ja huviga, sest Savus oli eelmisel aastal 252 ringiliikmel kokku 1093 kodulooma ja lindu, millest enamus kanu, lambaid ja jäneseid. Võistlusi oli juurvilja harvendamises, ketramises ja kõvaleiva küpsetamises Linaketruse võistlusest võttis osa 7 tütarlast 12—17 aastal

vanad. Teevad koonlaid ja ketravad 30 minutit.

Kõvaleiva küpsetamise võistlus on propaganda laadiline Savus, kus kõva leib vähe tuntud. Tugedes kõva leiva tervislikkudele omadustele, õpetatakse selle tegemist noortele kursustel ja kodus.

Kohapealsed võistlused on eelharjutuseks, kust paremad võistlejad pääseksid Kuopiosse. Noorte tööst huvituvad emadki ja kõva leib pääseb Savus igapäevasele lauale. Töö- ja spordi-võistlusi korraldatakse ka noorte pidulikumat kokkutulekul — maakondlikudel suvipäevadel, mis kestavad harilikult 2 päeva. Seal arutatakse kõiki noorte tegevusse puutuvaid küsimusi ning viiakse kaasa uut jõudu ja hoogu eelseisvaks tõsiseks tööks.

Nähes noorte tulemusrikast tööd Põhja-Savus, tundub, et kasvab siinsel kaljumaal uus põlv, kellele elu üleselitamiseks õige suund, abiliseks terav. arvestav mõistus ja tublid töökäed ning tii vastajaks elurõõm. Need noored suudavad veeretada kivimürakaid, mida katab veel hall sammal ja ümbritsevad punetavad pohlad.

Allide Reindorf.

Talve ööl koju.

Pöösad täis valgeid lumimarju,
oksad katavad metsateed.

Vaipades mässitult istun reel,
vaatlen hobuse pikka varju.

Vilguvad üksikud talude tuled,
tasa nagiseb rangi room.

Tee keerab üle lageda soo, —
igav! silmad unelmas sulen... .

Tundub kui regi tagasi viiks!
Lume rudinal sörgib hobu,
kaugel, nii kaugel veel on kodu,
ree all lume kaeblev kiiks.

Lüigutan külma kartes varvaid.

Vaiba lilledest surub, külm
ihuni. Valutab väsin'd külj.

Juukseis härmatet valged narmad.

Libiseb räitsakaid okstelt alla,
tasa kukub kui ingli sulg... .

Kostabki karjapeni ulg,
põllutee nüüd kodune algab, —

karjamaa metsa ladvas on kuu.
Õueväravad! Süda paisub,
tahaks haarata nüüd kaissu
vanad härmas õunapuud.

Frida Ulm.

Maanoorteringide tegevus.

Maanoorte tegevusest Saaremaal.

Sõrve noortegelased pidasid nõu.

Maanoorte ringide talvise hooaja avamine Sõrve poolsaarel sündis maanoorte ringide tegelaste nõupidamisega Torgu vallamajas. Nõupidamise algatamiseks kõnelesid Saaremaa maanoorte ringi vanem õp. P. Mägi. Nõupidamisest võtsid osa peale maanoorte ringide vanemate ja juhatuste kohalike algkoolide õpetajad, eriti need, kes suvel juhtisid kõõgilvilja võistluskasvatust koolide õpilasnoortega. Nõupidamise asjalikkusest kõnelevad üksmeelsed otsused endiste maanoorte ringide ümberkorraldamisest kohalike algkoolide juurde ja õpetajaskonna otsus aktiivselt maanoorte

tööst osa võtta. Nõupidamisel leiti, et õpilastesse tuleb juba varakult, koolipingis kasvatada ja süvendada huvi maanoorte liikumise ja töö vastu, et noor juba aegsasti omaks kindla veende maanoorte ringi astumise vajadusest. Sarnane veene juba üksinda loob kindla, tahteküllase töömeeleolu maanoorte ringis. See otsus on nagu uute tuulte puhuma hakkamine, sest tänini paljud õpetajad hoiatasid noori maanoorteringi astumisest.

Nõupidamisel otsustati ühiselt korraldada Sõrve maanoorte talvepäev kelgu- ja suusasõiduga, karusellide ja uisujäaga, selgitavate kõnedega ja pidustustega.

Viis aastat maanoortetööd Vigalas.

21. nov. s. a. pühitses Vigala Noorte Maatulundusklubi oma viiendat aastapäeva avaliku aktusega.

Aktusekõne pidas Põllutöökoja maanoortenõunik hr. E. Nugis. Aktusele järgnes peoõhtu. Nii aktusel kui ka peol oli rohkesti osavõtjaid.

Möödunud 5 aasta jooksul on klubi tegevus olnud võrdlemisi viljakas. Nii on korraldatud mitmesuguseid kursusi, nagu puutöö-, nahatöö-, polsterdamise-, keedu-, küpsetamise-, rahvatantsu- ja võimlemiskursusi. Samuti on peetud mitu seeriat üldhariduslikke loenguid, kus käsitletud 22 eriküsimust.

Üldkoosolekuid on peetud 60, muid

avalikke koosolekuid — 4. Liikmeid on klubil 24, neist naisliikmeid 8.

Liikmete kodutulundeis on juba teist aastat käimas kodumõruse kaunistamise võistlus. Ka teostatakse maatulunduslikke ettevõtteid ja katseid, millistega on esinetud igal aastal p.-m. näitustel ja saadud 1. ja 2. auhindu.

Klubil on olemas võimlemise- ja rahvatantsu rühmad. Klubi vanemaks on agr. O. Matson, kohaliku põllutöökooli õpetaja. Juhatusse kuuluvad: A. Maivel, J. Säinas ja H. Aiaots.

Klubi omab Läänemaa Maanoorte Ühenduse rändauhinna.

Meie noortele lugejatele.

Aasta ligineb lõpule. Veel mõned päevad kibedat rühkimist ja juba kuulutabki kumisev kellahelin vana aasta kadumist ja uue saabumist.

Mööduv aasta polnud kerge maaharijate perele — sest nii mõnigi kord kippusid tööd kasvama üle pea ja inimlikud võimed kippusid üles ütleva pingutuste raskuses. Kuid lõppude lõpuks saadi siiski kõigest üle. Vanadele töökätele löid kaasa noorte väsimatud käed ja ülesaamatuna näivad raskused võideti. Ja nüüd võib ühes vanadega vaadata rahuldustundega lahkuvale aastale ka isakodus tööd rühmav või koolipingis oma parema tuleviku eest võitlev maanoor.

Mööduva pingutusrohke aasta kestel oli ajakiri „Maanoored“ noortele selleks oodatud kaaslaseks, mis iga värskel numbriga tõi elevust paljudesse maakodudesse ja noorte südamesse.

Hariduse, kasvatuse ja maailmavaate küsimuste valgustamisel, olid „Maanoored“ teednäitavaks tõrvikuks, mis valgustas mõnegi huvikõitva päevaküsimuse tuhmid piirjooned.

Põllumehe kutsetööle ettevalmistavate küsimuste käsitlemisel, aitasid „Maanoored“ palju kaasa noorte kutseoskuste täiendamiseks ja ülesseatud eesmärkidele lähemale rühkimises.

Maanoorte tegevusega tutvustamisel nii välismaa kui kodumaa erinevais oludes, on ajakiri „Maanoored“ olnud sidepidajaks nende sadade ja tuhandete noorte vahel, kes tahavad edasi viia põllumehe kutsetööd ja ohverdada enda pingutused maaelu paremale tulevikule.

Paremate ilukirjanduslike katkete avaldamisel on „Maanoored“ toonud eluliste tõdede kõrval oma lugejale lähemale kunstiteod, mis mõjusid süvendavalt lugejate ilumeelele ja rikastasid uute elamustega nende mõtte- ja tundemaailma.

Kõigil neil põhjusil on arusaadav, miks paljudes kohtades maal oodati värskel „Maanoorte“ numbril ilmumist otsekui ilmutust ja nii mõnigi kord tundus kuupikkune vaheaeg terve igavikuna. See tõsiasi oli ergutavaks tõukeks ka „Maanoorte“ väljaandjale — Eesti Põllumeeste Kesksele, kes kandis aineliselt suuri kulusid selles teadmises, et noorte ajakiri aitab kergendada tuhandete maanoorte võitlust eesti põllumehe lootusrikkama tuleviku eest.

Nüüd aga, aasta vahetusel, ähvardab katkeda side, mis ühendas meie põllumeeste vanemat kultuurilist ühisettevõtet — Eesti Põllumeeste Kesksele — särasilmse noorte perega, sest aasta lõpuga aegub ka „Maanoorte“ tellimine. See tõstab päevakorraale küsimuse, kuidas maanoortepere saaks uuel, 1937. aastal, kõige otstarbekohasemalt jätkata ajakirja „Maanoored“ lugemist.

Lõppeval aastal pidagem meeles, et mida rohkem lugejaid on maanoorte ajakirjal, seda lootusrikkam on ka noorte võitlus oma parema tuleviku eest. Selles teadmises soovime oma noorele lugejasperele õnnelikk uut aastat.

MAANOORTE TOIMETUS.